

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

**IŠVADA
DĖL ERIKO SPILOS PETICIJOS**

2022 m. birželio 22 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2022 m. birželio 22 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Eriko Spilos peticiją ir priėmė sprendimą tenkinti šioje peticijoje pateiktą pasiūlymą nustatyti pareigą kandidatui į Lietuvos Respublikos Seimo narius, Respublikos Prezidentus, savivaldybių tarybų narius, merus, Europos Parlamento narius kandidato anketoje pateikti informaciją apie tai, kad jis apkaltos proceso ar panašia tvarka buvo pašalintas iš pareigų arba neteko politinės atstovaujamosios institucijos nario mandato (įgaliojimų) dėl priesaikos sulaužymo, šiurkštaus Lietuvos Respublikos Konstitucijos pažeidimo, nusikaltimo padarymo ar kitu panašiu pagrindu. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuomones ir dėl išvadoje išdėstytų motyvų.

Pažymėtina, kad šiuo metu pagal Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymą, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymą, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymą, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymą nei kandidato atitinkamai į Respublikos Prezidentus, Seimo, Europos Parlamento, savivaldybių tarybų narius ar mero pareigas anketoje, nei rinkimų komisijos leidžiamuose kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu neturi būti pateikiama informacija apie tai, kad anksčiau asmuo buvo pašalintas iš pareigų arba jo mandatas buvo panaikintas už priesaikos sulaužymą, šiurkštą Konstitucijos pažeidimą ar nusikaltimo padarymą.

Konstitucinis Teismas, nagrinėdamas klausimus, susijusius su rinkėjų teise gauti jiems reikšmingą informaciją, yra konstatavęs:

– Konstitucija garantuoja ir saugo visuomenės interesą būti informuotai; šis visuomenės interesas ypač svarbus politinių atstovaujamųjų institucijų rinkimų procese (2011 m. lapkričio 17 d., 2014 m. spalio 13 d., 2022 m. balandžio 27 d. ir kiti nutarimai);

– iš Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalies nuostatos įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos

informacijos apie pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinančius subjektus viešumas (2014 m. spalio 13 d., 2021 m. gegužės 28 d., 2022 m. balandžio 27 d. ir kiti nutarimai);

- rinkimų procese turi būti sudarytos realios galimybės aktyviąją rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims, sprendžiantiems dėl kandidato tinkamumo būti Seimo nariu, gauti informaciją apie svarbius jo gyvenimo faktus, galinčius turėti reikšmės jam atstovaujant rinkėjų interesams ir tvarkant viešuosius reikalus (2012 m. kovo 29 d., 2021 m. gegužės 28 d., 2022 m. balandžio 27 d. nutarimai);

- įstatymų leidėjas turi nustatyti, kad apie ypač svarbius kandidato į savivaldybės tarybos narius gyvenimo faktus, kurie gali turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, rinkėjai turėtų būti informuojami *inter alia* atitinkamai pažymint rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu (2011 m. lapkričio 17 d., 2022 m. balandžio 27 d. nutarimai); šios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos reguliuojant ir kitų rinkimų, *inter alia* Seimo rinkimų, taip pat rinkimų į Europos Parlamentą santykius (2022 m. balandžio 27 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo 2022 m. balandžio 27 d. nutarime pažymėta ir tai, kad „pagal Konstituciją informacija, galinčia turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, apie kurią rinkėjai turėtų būti informuojami *inter alia* atitinkamai pažymint rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, turėtų būti laikoma ir tokia informacija, kad asmens, siekiančio būti išrinktu politinės atstovaujamosios institucijos nariu, anksčiau turėtas mandatas buvo panaikintas, *inter alia* apkaltos proceso tvarka tokį asmenį pašalinus iš pareigų ar panaikinus jo Seimo nario mandatą už priesaikos sulaužymą, šiurkštų Konstitucijos pažeidimą ar nusikaltimo padarymą“.

Ši informacija rinkėjams yra reikšminga renkant ne tik politinių atstovaujamųjų institucijų (Seimo, savivaldybių tarybų, Europos Parlamento) narius, bet ir valstybės vadovą, kitas renkamas institucijas (savivaldybių merus). Taigi, atsižvelgiant į šias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, darytina išvada, kad pagal Konstituciją rinkėjai turi būti informuojami apie tai, kad pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinantis asmuo anksčiau apkaltos proceso ar panašia tvarka buvo pašalintas iš pareigų arba neteko politinės atstovaujamosios institucijos nario mandato (įgaliojimų) už priesaikos sulaužymą, šiurkštų Konstitucijos pažeidimą, nusikaltimo padarymą ar kitu panašiu pagrindu. Todėl būtina nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad apie šį ypač svarbų pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinančio asmens gyvenimo faktą, galintį turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl jo tinkamumo renkamoms pareigoms, būtų paskelbiama ne tik kandidato anketoje, bet ir rinkimų komisijos leidžiamame rinkimų plakate.

Pažymėtina, kad Seime yra užregistruotas Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo projektas Nr. XIVP-1279(3), kuriuo

numatoma patvirtinti Lietuvos Respublikos rinkimų kodeksą, o jam įsigaliojus, be kita ko, netektų galios Seimo rinkimų įstatymas, Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas, Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas. Rinkimų kodekso projekto 76 straipsnio 1 dalies 13 punkte nustatyta, kad kandidatas kandidato anketoje privalo nurodyti, ar jis anksčiau buvo pašalintas iš Respublikos Prezidento pareigų arba neteko Seimo nario, savivaldybės tarybos nario, mero ar Europos Parlamento nario mandato (įgaliojimų) už priesaikos sulaužymą, šiurkštų Konstitucijos pažeidimą ar nusikaltimo padarymą arba už šiurkštų šio kodekso pažeidimą, nurodant sprendimą priėmusią instituciją ir šio sprendimo datą, taip pat 76 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad ši informacija turi būti skelbiama rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ir plakate su kandidatų sąrašu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pareiškėjo siūlymas nustatyti pasyviąją rinkimų teisę įgyvendinančio asmens pareigą kandidato anketoje pateikti informaciją apie tai, kad jis apkaltos proceso ar panašia tvarka buvo pašalintas iš pareigų arba neteko politinės atstovaujamosios institucijos nario mandato (įgaliojimų) už priesaikos sulaužymą, šiurkštų Konstitucijos pažeidimą, nusikaltimo padarymą ar kitu panašiu pagrindu, yra aktualus ir turėtų būti tenkinamas priimant Rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinį įstatymą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl E. Spilos peticijoje pateikto siūlymo tenkinimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo pavasario sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Eriko Spilos peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis